

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Program pro evropský obranný průmysl a rámec opatření pro zajištění včasné dostupnosti a dodávek obranných produktů (EDIP)

(COM(2024) 150 final – 2024/0061(COD))

(C/2024/4662)

Zpravodaj: **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Spoluzpravodaj: **Franck UHLIG**

Poradci	Paweł PONCYLJUSZ (pro zpravodaje sk. I) Arnaud NEGRI (pro spoluzpravodaje kat. 2)
Legislativní postup	Nástroj na sledování právních předpisů EU
Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 19.4.2024
Právní základ	články 114 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Dokumenty Evropské komise	COM(2024) 150 final
Příslušné cíle udržitelného rozvoje	cíl č. 9 – Průmysl, inovace a infrastruktura cíl č. 16 – Mír, spravedlnost a silné instituce
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	15.5.2024
Přijato na plenárním zasedání	30.5.2024
Plenární zasedání č.	588
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	196/1/2

1 DOPORUČENÍ

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV),

1.1 **doporučuje**, aby Evropská komise s evropskými občany intenzivně komunikovala, a získali tak celkovou představu o výzvách, jež se za současné geopolitické situace pojí se společným financováním obrany, a to s cílem budovat společnou bezpečnost a zároveň dbát na to, aby evropská integrace vycházela i nadále ze snahy o zajištění míru a solidarity;

1.2 **požaduje**, aby finanční prostředky, které jsou v současné době omezené (1,5 miliardy EUR), byly ve střednědobém horizontu navýšeny;

1.3 **zdůrazňuje**, že Program pro evropský obranný průmysl (EDIP) musí nejen náležitě reagovat na naléhavé potřeby Ukrajiny, ale zároveň vést ke strukturálnímu rozvoji evropské obranné koncepce a související evropské technologické a průmyslové základně obrany (EDTIB);

- 1.4 **doporučuje**, aby Evropský parlament, členské státy, veřejný a soukromý finanční sektor a Evropská komise vypracovaly dlouhodobý plán pro zvýšení výdajů na zbrojení a zadávání veřejných zakázek, který by usnadnil dlouhodobé investice soukromého sektoru a podpořil plány evropské technologické a průmyslové základny obrany na výrobu vojenského vybavení, a aby podpořily ukrajinskou technologickou a průmyslovou základnu obrany;
- 1.5 **doporučuje**, aby Evropská komise objasnila původ a využití finančních prostředků vyčleněných na program EDIP, a nevzniklo tak žádné podezření, že jsou svévolně využívány na úkor jiných programů s podobně vysokými a naléhavými požadavky na financování (veřejné služby, sociální sektor, Zelená dohoda atd.);
- 1.6 **doporučuje**, aby podniky tvořící evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany posílily spolupráci, zejména s malými a středními podniky a přes hranice;
- 1.7 **zdůrazňuje** význam průmyslové spolupráce s Ukrajinou v rámci programu EDIP;
- 1.8 **navrhuje** dále podporovat součinnost mezi obranným a civilním průmyslem, včetně malých a středních podniků a začínajících podniků;
- 1.9 **klade si otázku**, zda lze pomocí Struktury pro evropský zbrojní program (SEAP) nějak zásadně posílit evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany;
- 1.10 **doporučuje**, aby byly do nařízení o programu EDIP zapracovány cíle týkající se procentního podílu společných nákupů a nákupů v rámci Evropy, jež jsou stanoveny ve sdělení o Strategii pro evropský obranný průmysl (EDIS).

2 VYSVĚTLUJÍCÍ POZNÁMKY

Důvody podporující doporučení 1.1

2.1 Je nezbytné pravidelně zvyšovat povědomí veřejnosti a důsledně předkládat jednoznačné argumenty vysvětlující historické souvislosti vzniku Evropské unie a hrozbu, kterou pro demokracii a naše hodnoty představuje touha po expanzi totalitních režimů, a zejména Ruska.

2.2 Evropské občany musí být přesvědčeni na jedné straně o nutnosti poskytnout okamžitou podporu Ukrajině a na druhé straně o povinnosti Unie a členských států upevnit evropský projekt, a zaručit tak dlouhodobou bezpečnost evropských občanů.

2.3 EHSV podporuje nařízení o programu EDIP. Mír je třeba bránit a bez evropského obranného průmyslu nelze bezpečnost Evropy zajistit. EHSV by nicméně chtěl připomenout, že navzdory současné neklidné době musí budování Evropy i nadále vycházet ze snahy zajistit mír a solidaritu jak v Evropě, tak i za jejími hranicemi.

2.4 Bezpečnost evropských občanů však něco stojí, nad čímž Evropa až příliš dlouho zavírala oči: z tohoto hlediska již nadále nelze obhájit, že k tomuto účelu nemá žádné vlastní zdroje, ačkoli značný počet členských států EU využívá vzájemnou podporu v rámci NATO.

2.5 Je nezbytné stanovit strukturální rámec a vytvořit nástroj pro financování obrany, a to podobně, jako tomu bylo v případě nástroje NextGenerationEU.

Důvody podporující doporučení 1.2

2.6 Tento příliš malý objem finančních prostředků znamená, že úspěch programu EDIP bude záviset na dobré vůli členských států EU spolupracovat a do budoucna společně investovat do veřejných zakázek v oblasti obrany. EHSV vítá skutečnost, že Komise ve sdělení o Strategii pro evropský obranný průmysl vyjádřila ochotu podporovat využívání evropské technologické a průmyslové základny obrany pomocí monitorovacích ukazatelů. V souvislosti se společným zadáváním veřejných zakázek by to mohlo být velmi přínosné, mimo jiné z hlediska pracovních míst, strategické autonomie a hospodářského rozvoje jednotlivých území. EHSV se obává, že tyto dobré úmysly nemusí být v praxi nakonec realizovány, a to z řady důvodů souvisejících s někdy rozdílnými zájmy členských států EU.

2.7 EHSV zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby subjekty tvořící evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany, zejména malé a střední podniky ve všech členských státech, měly dostatečný přístup k veřejnému i soukromému financování. Návrh na vytvoření Fondu pro urychlení transformace dodavatelských řetězců v oblasti obrany (FAST), jenž je uvedený v programu EDIP, se jeví jako krok správným směrem, ačkoli vzhledem ke značným budoucím finančním potřebám pravděpodobně nebude dostačující. Evropská taxonomie sice představuje legitimní a potřebnou klasifikaci, nesmí však mít na evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany v době geopolitických otřesů a hrozeb negativní dopad.

Důvody podporující doporučení 1.3

2.8 V budoucím víceletém finančním rámci je nutné zohlednit všechny finanční aspekty dlouhodobé obranné strategie.

2.9 Kvůli naléhavým krátkodobým potřebám nesmíme zapomínat na to, že z dlouhodobého hlediska je zapotřebí pokračovat v evropské integraci: předvídatelnosti, standardizace, časové úspory a snížení nákladů lze v zájmu evropských občanů a jejich bezpečnosti dosáhnout pouze tehdy, bude-li rámec pro spolupráci mezi státy i mezi průmyslovými subjekty méně roztržitéjší a zároveň lépe financovaný.

Důvody podporující doporučení 1.4

2.10 Mimořádně omezené zdroje, které v současnosti přiděluje Evropská komise, musí svými finančními prostředky nutně a účelně doplnit členské státy, veřejný a soukromý finanční sektor a pokud možno i Evropská investiční banka a Evropský investiční fond.

2.11 Jedině dlouhodobé závazky, že zbrojní zakázky budou pokračovat i bez ohledu na politickou situaci a volební kalendář, přesvědčí průmysl a finanční instituce k tomu, aby výrazně investovaly do zbrojního průmyslu.

2.12 Zvýšení výdajů na obranu prostřednictvím iniciativy EDIP rovněž podtrhuje kolektivní závazek evropských států převzít větší odpovědnost za svou bezpečnost a obranu a snížit v oblasti obrany závislost na vnějších subjektech. Investováním do svých vojenských schopností se evropské země snaží zvýšit svou strategickou autonomii a schopnost rozhodně bránit své zájmy a hodnoty.

2.13 Program EDIP umožní lépe pochopit vzájemné potřeby a námitky, pokud jde o projekty kolektivního vyzbrojování, a usnadní tak budování konsensu a strategické rozhodování v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky EU.

Důvody podporující doporučení 1.5

2.14 EHSV je přesvědčen, že v zájmu zajištění co nejlepšího přijetí ze strany evropských občanů by toto značné rozpočtové úsilí nemělo být vynaloženo na úkor nezbytných investic do veřejných služeb, sociálního sektoru a ekologické a digitální transformace.

2.15 Zadávání veřejných zakázek musí být sociálně odpovědné a musí splňovat environmentální, sociální a správní kritéria.

Důvody podporující doporučení 1.6

2.16 Integraci a účinnost obranných strategií celé EU značně omezuje přetrvávající rozlišování mezi plánováním obrany na úrovni států a programováním na nadnárodní úrovni. Vzhledem k tomu, že vnitrostátní procesy plánování obrany probíhají i nadále zcela bez ohledu na nadnárodní programové rámce, jde jen stěží rozvíjet soudržnou a jednotnou koncepci evropské obrany.

2.17 Program EDIP by měl díky cíleným tokům financování a pobídek ke spolupráci hrát klíčovou úlohu při podpoře posílené spolupráce mezi členskými státy EU, a pomoci tak překonat tradiční vnitrostátní překážky při zadávání veřejných zakázek a plánování v oblasti obrany. Tento přístup k obranné spolupráci má zásadní význam pro posílení strategické autonomie EU a jejich schopností kolektivní obrany, stejně jako spolupráce s partnery mimo EU v rámci NATO a se všemi blízkými demokratickými spojenci EU v Evropě i ve světě. Zlepší interoperabilitu a konkurenceschopnost a zvýší účinnost při zadávání veřejných zakázek, plánování a provádění operací v oblasti obrany, což v konečném důsledku posílí odolnost Evropy.

2.18 Díky harmonizovanému přístupu k zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany lze snáze využít úspory z rozsahu, vyjednat výhodné podmínky s dodavateli a zajistit optimální rozdělení zdrojů mezi různé obranné projekty a programy.

Důvody podporující doporučení 1.7

2.19 Průmyslová spolupráce s Ukrajinou musí díky sladění norem zaručit do budoucna lepší interoperabilitu, a to i v širším kontextu v rámci EU a mezi členskými státy.

2.20 Ukrajinský průmysl představuje zdroj dovedností a know-how a nabízí možnosti spolupráce, které mohou být díky vzájemně obohacující spolupráci evropské technologické a průmyslové základně obrany jen ku prospěchu. Nesmí však dojít k nechvalnému přemísťování podniků na úkor evropské zaměstnanosti, aby se zabránilo riziku daňového dumpingu.

Důvody podporující doporučení 1.8

2.21 Nařízení o programu EDIP může vést k maximalizaci společenského přínosu investic do obrany, podpořit hospodářský růst a stimulovat inovační ekosystémy v celé Evropě. Přístup založený na dvojím užití zvyšuje nákladovou efektivnost obrany a přispívá k širším strategickým cílům Evropy, jako je udržitelnost, digitalizace a odolnost.

Důvody podporující doporučení 1.9

2.22 Návrh rámce SEAP je nový, jeho rozsah a provádění jsou však zatím nejasné. Před tím, než vznikne nástroj, který by se v případě nedostatečného využití mohl ukázat jako zbytečný, je třeba vyřešit celou řadu technických, právních, ekonomických a daňových otázek. Na druhou stranu, pokud bude tento nástroj úspěšně zaveden, je důležité mít na paměti jeho možné důsledky.

2.23 Tento systém se na první pohled nezdá být přímo v souladu se zájmy evropských průmyslových subjektů, jejichž kapitál je z velké části soukromý a v některých případech i mimo rámec Společenství.

Důvody podporující doporučení 1.10

2.24 Cílem je posílit nezbytnost přeorientování vojenských obranných systémů členských států EU na evropskou technologickou a průmyslovou základnu obrany, nejlépe prostřednictvím spolupráce.

2.25 EHSV vítá cíle, které stanovily orgány EU v oblasti obrany, tj. zvýšit strategickou autonomii EU na poli obrany, zajistit, aby byla schopna jednat rozhodně a chránit své zájmy, stát se světovým lídrem, pokud jde o výzkum a vývoj v oblasti obrany, a posouvat tak hranice možností obranných technologií a formovat budoucnost evropské bezpečnosti.

2.26 EHSV je přesvědčen, že v současné situaci má zásadní význam odstranit technologické nedostatky a zajistit, aby si Evropa uchovala své vedoucí postavení z hlediska obranných inovací. Tyto evropské iniciativy prostřednictvím cílených toků financování a společných projektů umožňují členským státům sdružovat zdroje, dělit se o odborné znalosti a využívat vzájemně se doplňující silné stránky k vývoji inovativních obranných produktů a technologií.

2.27 Evropské obranné iniciativy hrají významnou úlohu v rozvoji evropské technologické a průmyslové základny obrany, neboť usnadňují spolupráci mezi členskými státy, dodavateli v oblasti obrany a výzkumnými institucemi s cílem vyvíjet špičková řešení, která posílí evropské obranné schopnosti a její strategickou autonomii.

V Bruselu dne 30. května 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE
